

Objektivita jako ne(po)hnutost

Za „vědecký“ (a tedy „objektivní“) je považován jen takový poznatek, který nenese vůbec žádnou (ani tu nejmenší) stopu příslušného vědce a jeho aktivity, i když se ovšem jinak uznává, že bez toho vědce a bez jeho často mimořádného výkonu by onoho poznatku, tzv. „objevu“, nebylo dosaženo. To vede např. k tomu, že se na jedné straně takový mimořádný „objev“ vysoce cení, tj. že se oceňuje jeho novost, průkopnictví jeho autora a dokonce to, že je takovým „objevem“ někdy zpochybněna celá dosavadní tradice vědeckých postupů i jejich interpretací, zatímco na druhé straně se nadále trvá na tom, že takový „objev“ musí být aspoň dodatečně oproštěn ode všeho, co by mohlo být spjato s objevitelem, a to do té míry, že tento „objev“ musí být za stejných, přesně definovaných okolností, opakován kýmkoli, tj. že příslušný (publikovaný) vědecký postup může být napodoben do nejmenších detailů, aby bylo možno prokázat, že vede k naprosto stejným výsledkům. Na celém fenoménu se mi zdá být nejpozoruhodnější nejen ono oddělení (izolace) objevu od objevitele, ale zejména to, že je naprosto marginalizováno, co vlastně onoho objevitele vedlo k oné aktivitě, k onomu mimořádnému úsilí, které do zmíněného objevu vyústilo. Důraz na „objektivitu“ se tu dostává do zvláštního rozporu, vlastně vnitřního rozporu, když tento „ideál“, jemuž se má každý vědec podřídít a jemuž má podřídít často své životní úsilí, odsunuje posléze zcela stranou jako pouhou složku nevýznamné „subjektivity“ všech motivů, které objevitele k jeho objevům vedou, ba bez kterých by se do objevitelské, vědecké práce přece vůbec nepouštěl. To je ovšem nejen vnitřní rozpor a takříkajíc i „objektivní“ chyba, ale je to zároveň pro sebepochopení vědce (vědců) takřka fatální překážka pro porozumění nejvlastnější, tj. bytostné povaze vědeckého poznání a vědy samé. Připustíme-li, že základem, předpokladem a cílem vědeckého úsilí je „pravda“ resp. co nejsprávnější pochopení, porozumění, pojetí „pravdy“, dochází v tomto nároku či postulátu „objektivity“ k tomu, že „pravda“ sama musí být z vědeckého poznání buď vůbec vyloučena – anebo že musí být ztotožněna se všemi těmi danostmi, které má vědec a věda „pravdivě“, tj. „objektivně“ poznat. „Pravda“ jako „hybná síla“ veškerého poznání, zejména pak vědeckého, je tím nutně dezinterpretována – anebo vyloučena.

(Písek, 110418-2.)